

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-645-4-40>

PROSPECTS OF THE DEVELOPMENT OF A MECHANISM FOR COUNTERING TERRORISM AT SEA

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МЕХАНІЗМУ ПРОТИДІЇ ТЕРОРИЗМУ НА МОРІ

**Pomaza-Ponomarenko Alina
Leonidivna**

*Doctor of Public Administration,
Professor, Head of the Research
Laboratory for the Study
of Management Problems in the Field
of Civil Defence
National University of Civil Defence
of Ukraine
Cherkasy, Ukraine*

**Помаза-Пономаренко Аліна
Леонідівна**

*доктор наук з державного
управління, професор,
завідувач науково-дослідної
лабораторії з дослідження проблем
управління у сфері цивільного
захисту
Національний університет
цивільного захисту України
м. Черкаси, Україна*

Taraduda Dmytro Vitaliyovych

*Candidate of Technical Sciences,
Associate Professor,
Professor of the Department
of Management of Civil Protection
Units of the Institute
of Postgraduate Education
Lviv State University of Life Safety
Lviv, Ukraine*

Тарадуда Дмитро Віталійович

*кандидат технічних наук, доцент,
професор кафедри управління
діяльністю підрозділів цивільного
захисту інституту післядипломної
освіти
Львівський державний університет
безпеки життєдіяльності
м. Львів, Україна*

Балтійське та Чорне моря формують стратегічний геополітичний простір, який поєднує Північну та Східну Європу, забезпечує транзит енергоресурсів, функціонування портової інфраструктури НАТО та ЄС, а також критичні підводні кабелі й трубопроводи. Після 2022 року (через повномасштабну агресію РФ проти України) Балто-Чорноморський регіон став центром гібридних загроз, диверсій і терористичної активності, що робить питання морської безпеки особливо актуальним.

Морська безпека є ключовим компонентом загальної національної та регіональної безпеки. Для країн Балтійського та Чорноморського регіонів, де морські коридори є важливими для енергетики, торгівлі й логістики, ризик терористичних і асиметричних атак на морі має серйозні економічні та гуманітарні наслідки. Соціально-політична

турбулентність, гібридні загрози й зростання транснаціональних злочинних мереж ускладнюють традиційні підходи до протидії їхній діяльності [1–2]. З огляду на це виникає потреба в адаптації й посиленні механізмів боротьби з тероризмом на морі, зокрема, через підвищення інтеграції зусиль прикордонних служб, берегової охорони, розвідувальних органів, цивільних інститутів та ін. [там само]. При цьому слід зважати на те, що Балто-Чорноморський регіон (далі – БЧР) відзначається низкою відмінних ознак: перетин інтересів ЄС, НАТО і позаальянсових акторів (зокрема, України), а також різний рівень ресурсного забезпечення у країнах, які входять до цього регіону. Крім того, до цього списку можна додати значну кількість портових переважень, високу щільність цивільного судноплавства, наявність важливих енергетичних об'єктів (нафтогазових терміналів, трубопроводів), а також транзит військових і торгових маршрутів.

Морський тероризм у БЧР проявляється не стільки у класичній формі (піратство, захоплення суден), скільки у гібридних атаках на критичну морську інфраструктуру, транспортні коридори та військово-морські об'єкти. Його ключові ознаки у БЧР такі: 1) застосування високотехнологічних БПЛА й надводних безпілотних катерів; 2) атаки на підводні інфраструктурні об'єкти (газогони, енергокабелі, трансбалтійські лінії зв'язку); 3) блокування торговельного судноплавства як елемент політичного тиску; 4) використання «сірих зон» морського права для проведення операцій під фальшивим прапором; 5) інформаційно-психологічні операції із залякування цивільного судноплавства. Збройна агресія РФ проти України спричинила появу низки нових терористичних загроз: 1) обстріли українських портів Одеси, Чорноморська та ін.; 2) атаки на цивільні зернові судна; 3) мінування акваторій та використання дрейфуючих мін; 4) блокування торговельних шляхів у порушення Конвенції ООН з морського права.

З метою реагування на такі інциденти в БЧР доцільно видається необхідність щодо створення Єдиного Балто-Чорноморського Центру Морської Антитерористичної Взаємодії. Уважаємо, що зазначений центр може виконувати такі функції: координації розвіданих; оперативного реагування на підводні інциденти; технічної експертизи атак на інфраструктуру; розробки стандартів морської безпеки в напрямку протидії терористичній діяльності. Крім того, перед вказаним центром стоїть завдання щодо створення спільного хмарного датацентру для обміну даними, застосування алгоритмів ШІ для виявлення аномалій у поведінці суден і забезпеченні захисту від GPS/AIS-спуфінгу.

У продовження відзначимо, що окремий напрямок протидії тероризму на морі є забезпечення розвитку протимінної й антидиверсійної інфраструктури. У Чорному морі необхідно зреалізувати таке: розгор-

нути мережу протимінних бар'єрів; застосовувати безпілотні системи для контролю потоків і портів; упровадити модульні системи акустичного моніторингу. Щодо Балтійського моря, то вважаємо, що в його межах слід посилити захист підводних кабелів та енергетичних ліній, створити спільні патрульні групи Фінляндії, Швеції, Данії та Польщі. Крім того, доцільно забезпечувати розвиток спільних навчань і підготовки кадрів у сфері антитерористичної діяльності. Власне, існує необхідність у проведенні регулярних антитерористичних навчань «Baltic-Shield» і «Black Sea Guard», а також підготовці фахівців із підводної протидиверсійної боротьби.

Отже, БЧР є однією з найбільш вибухонебезпечних зон Європи щодо терористичних і проксітерористичних (гібридних) загроз на морі. У сучасних умовах саме морська інфраструктура – порти, підводні кабелі, енергетичні коридори – стає об'єктом першочергової уваги агресивних акторів, насамперед РФ. Існуючі механізми протидії є недостатньо інтегрованими, фрагментованими й ослабленими правовими прогалинами. З огляду на це вважаємо, що перспективним є створення комплексної міждержавної системи реагування, яка об'єднає технологічні, правові, військово-морські та розвідувальні спроможності країн Балтійського та Чорного морів. Без формування єдиної регіональної архітектури безпеки неможливо гарантувати захист критичної інфраструктури та забезпечити стабільність морських комунікацій у найближчі десятиліття.

Література:

1. Помаза-Пономаренко А. Л. Протидія тероризму як напрям гарантування системи національної безпеки: тренди та механізми. *Економіка, управління та адміністрування*. 2025. № 2(112). С. 187–193.
2. Помаза-Пономаренко А. Л., Тарадуда Д. В. Інституційні механізми протидії терористичній діяльності та забезпечення системи безпеки. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2025. № 10. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/dy/article/view/7756/7886>.